



# WATERHULPVERLENING IJSELMEERGEBIED OP KOERS

Visie SAMIJ 2018-2022

## Abstract

De SAMIJ staat voor een robuuste samenwerking bij waterhulpverlening in het IJsselmeergebied. Waterhulpverlening is afhankelijk van een groot aantal partijen die samenwerken in een netwerk. Voor de komende jaren is er een stip op de horizon gezet voor de SAMIJ, zodat de netwerkpartners binnen het samenwerkingsverband hun krachten kunnen bundelen en inzet verder kunnen professionaliseren.

Drs. Lizza van der Klei  
Plan-B Crisismanagement

## Inhoud

Documentgegevens .....	2
Voorwoord .....	3
Leeswijzer .....	3
1. Inleiding .....	4
2. IJsselmeergebied en risico's .....	6
2.1 Indeling van het gebied .....	6
2.2 Benutten van het IJsselmeergebied .....	6
2.2 Incidenten IJsselmeergebied .....	9
2.3 Risicoanalyse .....	11
2.4 Trends met risico's .....	12
3. SAMIJ 2014-2017 .....	13
3.1 Programmalijn Bestuur en Communicatie .....	13
3.2 Programmalijn Implementatie, Planvorming en Procedures .....	15
3.3 Programmalijn Opleiden, trainen en oefenen .....	16
3.4 Programmalijnen doorzetten .....	17
4. Relevante ontwikkelingen voor de SAMIJ .....	18
4.1 Evaluatie Wet Veiligheidsregio's .....	18
4.2 Risicobeheersing .....	18
4.3 Informatiemanagement .....	19
4.4 Impactanalyse bij overstromingen .....	19
4.5 Energietransitie .....	20
5. Thema's 2018-2022 .....	21
5.1 Positie SAMIJ versterken .....	21
5.2 Taken in het kader van risicobeheersing .....	22
5.3 Informatie gestuurd optreden bij waterhulpverlening .....	24
5.4 Financiering .....	25
Bijlage 1 Samenwerkingspartners .....	26
Bijlage 2 Verantwoordelijkheden waterhulpverlening .....	27
Bijlage 3 Visie op informatiemanagement .....	28

## Documentgegevens

Naam	Visie SAMIJ 2018-2022
Versie	Definitieve
Datum	27 september 2018
Status	Vastgesteld
Opdrachtgever	SAMIJ
Auteurs	Lizza van der Klei (Plan-B Crisismanagement) en Haaye van der Straten (SAMIJ)
Beheer	SAMIJ
Vindplaats	<a href="http://www.samijregeling.nl">www.samijregeling.nl</a> onder "Documenten"

## Voorwoord

Binnen de Samenwerkingsregeling incidentbestrijding IJsselmeergebied (hierna: SAMIJ) werken de veiligheidsregio's en hun crisispartners samen in het IJsselmeergebied voor een degelijke waterhulpverlening. De SAMIJ is een netwerkorganisatie binnen het samenhangend risicowatersysteem IJsselmeergebied. Verschillende partijen met ieder zijn eigen rol en of taak, verzorgen in samenwerking met elkaar de waterhulpverlening in dit gebied. Een steeds professionelere waterhulpverlening komt tot stand door goede afspraken. Vanaf 2010 loopt deze samenwerking via de veiligheidsregio's op basis van een overeenkomst. In bijlage 1 zijn de deelnemers aan de Overeenkomst SAMIJ opgenomen.

Het IJsselmeergebied is met ruim 200.000 hectare water het grootste vaar- en zoetwaterrecreatiegebied van Nederland. Het bestaat uit het IJsselmeer, Markermeer, IJmeer, de Gouwezee en de Randmeren, inclusief het Zwartemeer. Vierendertig gemeenten, zes waterschappen en tien veiligheidsregio's hebben hun grenzen in of aan het IJsselmeer liggen. De complexiteit van de samenwerking wordt hierdoor geïllustreerd. Tijdens incidentenbestrijding op het water is bovenregionale samenwerking vaak aan de orde.

De SAMIJ initieert, coördineert, en zorgt voor het bewaken van genoemde afspraken. Ook zorgt de SAMIJ ervoor dat alle partners betrokken blijven. Belangrijke instrumenten om dit te realiseren zijn, naast de samenwerkingsregeling zelf, de bestuurlijke- en operationele structuur, de informatie- en communicatievoorziening en onder andere het incidentbestrijdingsplan. De waterfunctionaris is als aanjager van dit proces de spin in het web.

Vorbereiding op watergerelateerde crises wint aan prioriteit. Dit komt onder meer door toenemende risico's in het IJsselmeergebied door een steeds intensiever gebruik daarvan door de binnenvaart en recreanten en toename van LNG<sup>1</sup> transport.

In 2018 heeft de SAMIJ geïnvesteerd in risicomanagement c.q. preventie op projectmatige basis (maart 2017-maart 2019). Een ontwikkeling die inzicht geeft in de taak waarvoor waterhulpverlening gesteld staat. De vraag is, hoe we naast de reguliere taken van de SAMIJ omgaan met de veranderende omgeving. Blijven we de komende jaren invulling geven aan risicobeheersing? Hoe zetten we de SAMIJ de komende jaren in om professionalisering van die waterhulpverlening te borgen. Ontwikkelingen rond crisisbeheersing op het land lopen vaak voor op de aanpak op het water. Hoe blijven we bij en hoe blijven we op koers? De koers wordt in voorliggende Visie beschreven.

## Leeswijzer

In de inleiding (hoofdstuk 1) wordt het doel van deze Visie beschreven en hoe naar het eindresultaat van het meerjarenprogramma wordt toegewerkt. Hierna wordt in Hoofdstuk 2 een beeld geschetst van de risico's die zich in het IJsselmeergebied voordoen en waarmee de hulpverlening te maken heeft. Daarna komt in hoofdstuk 3 aan de orde, welke resultaten de SAMIJ in de periode 2014-2017 heeft behaald en van het vervolg daarop is. Vervolgens geeft hoofdstuk 4 inzicht in voor de SAMIJ relevante ontwikkelingen. Tenslotte zijn in hoofdstuk 5 ontwikkelthema's opgenomen die mede richting geven aan de doorontwikkeling van de SAMIJ de komende vijf jaren.

---

<sup>1</sup> Liquefied/liquid natural gas, afgekort tot lng, in het Nederlands ook wel vloeibaar aardgas genoemd, is een mengsel van voornamelijk methaan met mogelijke restgassen als stikstof, propaan en ethaan. Methaan is bij normale druk vloeibaar bij cryogene temperaturen van ca. -162 °C.

## 1. Inleiding

In 2017 is het Jaarplan SAMIJ 2018 opgesteld welke de voorloper is van het Meerjarenprogramma SAMIJ 2018-2022. Dit jaar stellen we dit meerjarenprogramma op, met daaraan gekoppeld het Meerjarenbeleidsplan opleiden, trainen en oefenen. Prioriteiten uit dit laatste plan volgen met name uit de prioriteiten van het Meerjarenprogramma. Daarnaast is via een digitale enquête bij de verschillende partners nagegaan wat de (bijzondere) behoeften zijn ten aanzien van opleiden, trainen en oefenen (hierna: OTO).

2018 is voor de SAMIJ een jubileumjaar en bestaat 30 jaar. In die tijd heeft waterhulpverlening een grote ontwikkeling doorgemaakt. Zo is in september 2005 met een groot aantal betrokken diensten en organisaties gesproken over de verbetering van de bestrijding van incidenten op het water. Tijdens die bijeenkomst in Rotterdam werd vastgesteld dat alle partijen ervan overtuigd waren dat verbeteringen nodig waren en was er bovendien sprake van een duidelijk gevoel van urgentie. In 2006 was Project Waterrand een feit. De doelstelling van het project Waterrand was gericht op het realiseren van een effectieve hulpverlening en crisisbestrijdingsorganisatie voor incidenten op het water, door het ontwikkelen van een uniforme, landelijke werkwijze en een adequate samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen, zowel in de voorbereiding als de uitvoering. Dit project gaf een grote impuls aan de samenwerking.

Het samenwerkingsnetwerk is hieropvolgend hechter geworden en werkwijzen zijn geprofessionaliseerd. Een regeling die in het begin heel erg gericht was op de operationele kant van waterhulpverlening, moest er de afgelopen jaren aan trekken om aansluiting te houden bij multidisciplinaire crisismanagement die met name gericht was op het land.

Dit jaar heeft de SAMIJ weer gezamenlijk een stip op horizon gezet, en bepaald welke koers we moeten varen, om voorbereid te zijn op komende risico's en crises op het water.

Omdat de omgeving verandert en de eisen die gesteld worden aan waterhulpverlening hoger worden, heeft het BBO besloten de organisatiestructuur van de SAMIJ te evalueren.

Om recht te doen aan de verschillende rollen binnen het SAMIJ-netwerk, is ervoor gekozen om in voorbereiding op de ontwikkeling van het meerjarenprogramma, 8 functionarissen<sup>2</sup> van verschillende partijen te interviewen om behoeften te peilen en de gewenste ontwikkelrichting goed in het vizier te krijgen. De resultaten van de interviews en een consultatieronde van het BBO en OW zijn uiteindelijk de basis van voorliggende Visie. Op basis hiervan kan de besluitvorming rond het meerjarenprogramma SAMIJ 2018-2022 tot stand komen.

---

<sup>2</sup> Geïnterviewd: Ina Adema (burgemeester, vz BBO), Ype Heijnsman en Johanna Metselaar (RWS), Ruud Walters (VR Flevoland), Dennis Overgaauw (veiligheidsbureau VR Noord-Holland Noord), Ronald Blok (Kustwacht), Hetty Klavers (Waterschap Zuiderzeeland), Nils Rosmuller (IFV, Centre of safety and security).

In onderstaande tabel is het tijdpad opgenomen hoe het meerjarenprogramma tot stand komt.

Bijeenkomsten	Datum	Acties
OW	29 mei 2018	Themabijeenkomst
BBO	13 juni 2018	Themabijeenkomst
OW	12 september 2018	Visie op basis van Notitie visieontwikkeling bepalen
BBO	26 september 2018	Visie op basis van Notitie visieontwikkeling vaststellen

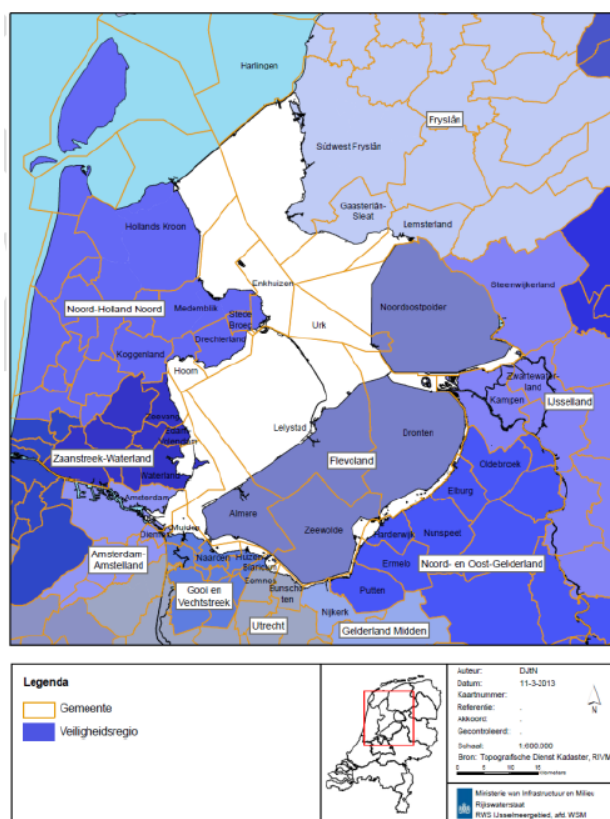
## 2. IJsselmeergebied en risico's

### 2.1 Indeling van het gebied

Met ruim 200 000 hectare water is het IJsselmeergebied het grootste aaneengesloten binnenwatergebied van Nederland. 34 gemeenten, 6 Provincies, 6 waterschappen en 10 veiligheidsregio's hebben grenzen in het IJsselmeergebied en integreren van oudsher dit watergebied in hun werkzaamheden.

Het IJsselmeergebied omvat de volgende wateren: het IJsselmeer, het Markermeer, de Gouwee, het Zwartemeer, het IJmeer, Nijkerkernauw, Eemmeer, Gooimeer en de Randmeren (te weten: Veluwerandmeren (tussen de sluisen: Drontermeer, Veluwemeer, Wolderwijd, Nuldernauw), Ketelmeer en Vossemeer). In de afbeelding hieronder is het werkingsgebied in wit weergegeven.

Gemeenten en veiligheidsregio's in en rond het IJsselmeergebied



### 2.2 Benutten van het IJsselmeergebied

Het IJsselmeergebied is het grootste aaneengesloten zoetwatergebied van West-Europa. Het biedt Nederland een strategische zoetwaterbuffer voor drinkwater, landbouw en natuur.

In het IJsselmeergebied komen veel ambities, opgaven en investeringsprojecten van Rijk en regio samen. Daarom heeft het Rijk het initiatief genomen om een gebiedsagenda voor het IJsselmeergebied op te stellen samen met partners in de regio: andere overheden, belangenorganisaties, burgers, kennisinstellingen en het bedrijfsleven.

Deze gebiedsagenda is gericht op het creëren van een richtinggevend perspectief voor het gebied, een kennis- en innovatieagenda en een gezamenlijke uitvoeringsagenda voor maatregelen en projecten voor de periode tot 2050. De Gebiedsagenda 2050 bevat de onderdelen waterveiligheid, zoetwatervoorraad, klimaatadaptatie, verbetering ecologische draagkracht, waterkwaliteit, verduurzaming energieproductie en visserij.

Het IJsselmeergebied wordt gekenmerkt door multifunctioneel ruimtegebruik en is van grote landschappelijke en cultuurhistorische waarde. De zoektocht naar een goede balans tussen de opgaven voor water, natuur en verstedelijking draagt bij aan het vestigingsklimaat en de leefbaarheid in de gebieden die grenzen aan het IJsselmeergebied.

Het gebied kent verschillende vaarroutes. De belangrijkste route voor de beroepsvaart is de hoofdvaarroute Amsterdam-Lemmer via Lelystad. Deze valt binnen de corridor Noord-Nederland en heeft aansluiting op het Noordzeekanaal. Belangrijke nevenvaarroutes zijn de verbindingen van Amsterdam via Enkhuizen naar Lemmer en naar Kornwerderzand en de verbinding van Urk naar Kornwerderzand. Deze laatste wordt veel gebruikt door vissers die in Urk hun thuishaven hebben. Voor de recreatievaart vormt eigenlijk het gehele gebied ideaal vaarwater. Wel zijn er belangrijke verbindingen: van de Hollandse brug bij Almere via het Veluwemeer naar Kampen of de kustroutes langs de Friese of Noord-Hollandse kust.



Voor de SAMIJ zijn enkele relevante onderwerpen met betrekking tot het IJsselmeergebied te benoemen<sup>3</sup>.

<sup>3</sup> Deze opsomming van onderwerpen is niet uitputtend.



- **Start werkzaamheden versterking Afsluitdijk**

In oktober 2018 wordt gestart met grootschalige werkzaamheden ter versterking van de Afsluitdijk. Die werkzaamheden gaan 5 jaar duren, waarbij er gewerkt wordt over de hele lengte van de dijk en grootschalige aanpassingen worden uitgevoerd o.a. bij de spuisluizen van Den Oever. Ook aan de kant van Kornwerderzand staat veel te gebeuren, o.a. de aanleg van de vismigratierivier. Dit betekent dat er de komende jaren veel activiteiten plaatsvinden met veel (zwaar) materiaal en veel medewerkers van aannemers. Het is van belang dat de SAMIJ goed op de hoogte is van wat daar speelt en welke veiligheidsrisico's ontstaan (en in welke perioden van de werkzaamheden).
- **Corridorcentrale**

Er is besloten dat er een corridorcentrale in Amsterdam komt. Die centrale moet een centrale functie krijgen t.b.v. scheepvaartmanagement en crisisbeheersing op het water. Dit initiatief kan grote gevolgen hebben voor het scheepvaartmanagement en incidentbestrijding in het IJsselmeergebied.
- **Windparken**

Er lopen verschillende initiatieven voor windparken in het IJsselmeergebied. Die parken hebben in meer of mindere mate een effect op de scheepvaart. T.a.v. incidentbestrijding door SAMIJ is het van belang om betrokken te zijn/blijven op dergelijke initiatieven. Denk aan de veiligheid voor vaarweggebruikers door de aanwezigheid van molens en kabels en leidingen.
- **Dijkverzwarend van de primaire keringen**

In het kader van het Deltaprogramma worden primaire keringen verzwakt, die bescherming bieden tegen overstromingen uit de Noordzee, de grote rivieren, het IJsselmeer, het Markermeer, het Volkerak-Zoommeer, het Grevelingenmeer, het getijdendeel van de Hollandsche IJssel en de Veluwerandmeren. In het nationale Hoogwaterbeschermingsprogramma staan de maatregelen die nodig zijn om de primaire waterkeringen aan de wettelijke veiligheidsnorm te laten voldoen, nu en in de toekomst. Het doel is, dat iedereen die in Nederland achter een primaire waterkering woont, uiterlijk in 2050 ten minste een beschermingsniveau van  $10^{-5}$  per jaar heeft.
- **IJburg**

IJburg krijgt er een eiland van 150 hectare bij. Zeker 200 miljoen euro aan zand en stenen wordt vanaf de zomer van 2018 laag voor laag in het IJmeer gestort, waarna vanaf 2022 geheid kan worden in het ingeklonken nieuwe land. Later wonen er zo'n 20.000 mensen in 8000 huizen.
- **Reevesluis en bypass Kampen**

De Bypass Kampen is niet voorzien voor beroepsvaart. Voor de recreatievaart zal er weinig effect zijn. Daarnaast is er recent een risico-inventarisatie uitgevoerd t.a.v. het gehele projectgebied (van bestaande Roggebotcomplex tot Reevecomplex tot bypass en alle daaraan gerelateerde watersystemen). Die risico-inventarisatie kan (vertrouwelijk) gedeeld worden met de SAMIJ om te bepalen in hoeverre er raakvlakken zijn met SAMIJ. De inschatting is er dat die er zeker zijn. Denk aan de mogelijke gevolgen voor de bestaande spoortunnel, de oplevering van een nieuw Reevecomplex en wijziging van waterpeilen door amovering roggebotcomplex.
- **Markerwadden**

Het project Markerwadden krijgt steeds meer vorm en die locatie krijgt ook recreatieve doeleinden. Het is voor de SAMIJ van belang om te weten wat daar gaat gebeuren.

- **Overslaghavens**  
Er zijn enkele ontwikkelingen in het IJsselmeergebied, o.a. in Urk en Lelystad ten aanzien van overslaghavens. De overslaghavens IJsselmeergebied zullen voor alsnog beperkte invloed hebben op het gebied.
- **Nieuw peilbesluit**  
Op 14 juni jl. heeft Minister Van Nieuwenhuizen het nieuwe peilbesluit IJsselmeergebied getekend. Op de volgende pagina is daar uitgebreide informatie over te vinden: <https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/ijsselmeer-zoetwatervoorraad-op-peil/index.aspx>. In de zomer wordt het vaste peil in het IJsselmeer en Markermeer vervangen door een streefpeil met een bandbreedte van 20 cm waarbinnen het meerpeil mag bewegen.
- **Droogtesituatie**  
Tijdelijk kan met in het IJsselmeergebied te maken krijgen met zeer droge situaties. De LCW komt dan samen en kan dan besluiten om de meerpeilen van het IJsselmeer en het Markermeer tijdelijk te verhogen om daarmee langer in staat te zijn om te voldoen aan de watervraag.



## 2.2 Incidenten IJsselmeergebied

Crisistypen waar de waterhulpverlening onder andere mee te maken hebben zijn: scheepsongevallen, effecten daarvan ten aanzien van milieu, visserij, drinkwater en scheepvaartverkeer, verstoring openbare orde, effecten van de hoog/laagwaterstanden en verkeersmaatregelen, infectieziekten op schepen en in havens en schaarste aan vervoerscapaciteit. In bijlage 2 zijn de verantwoordelijkheden van de waterhulpverlening opgenomen.

Om een beeld te krijgen bij inzet van waterhulpverlening in het IJsselmeergebied zijn hieronder twee tabellen opgenomen. De Kustwacht registreert het aantal SAR-incidenten. Al enkele jaren rukt de Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij (hierna: KNRM) in Nederland voor search en rescue het meest uit in het IJsselmeergebied. Dit komt door het grote aantal recreanten in dit gebied. Ten opzichte van het jaar 2014 heeft in het IJsselmeergebied ook dit jaar weer de trend doorgezet van een jaarlijkse verlaging van het aantal SAR-incidenten. Het is lastig om hier een oorzaak voor te

geven. Mogelijk dat een verbeterde voorlichting met name aan de recreatievaart, door onder andere 'varen doe je samen', zijn vruchten afwerpt.

#### Kustwacht (SAR incidenten)

Gebied	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
IJsselmeergebied	615	571	525	708	589	522	451
Waddenzee	253	219	186	221	236	221	190
Zeeland en Zuid-Holland	263	265	254	343	262	252	219
Noordzee	499	478	403	620	476	427	382

Rijkswaterstaat Midden Nederland heeft hieronder de meldingen weergegeven. In de cijfers is geen grote verandering te zien.

#### Rijkswaterstaat (meldingen)

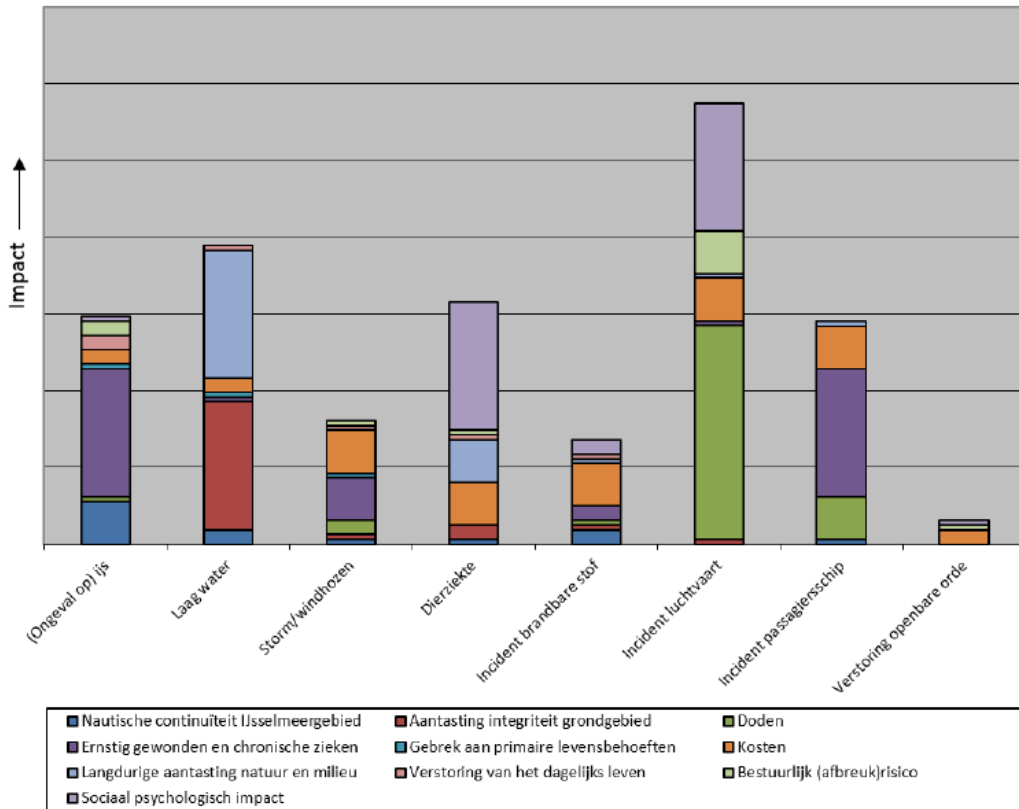
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nautische incidenten	614	773	783	683	766	956	759
Verontreinigingen	251	175	206	128	132	136	147

Veel voorkomende incidenten zijn:

- Motorstoring
- Roerproblemen
- Schroefproblemen
- Aan de grond lopen
- Kapseizen/omslaan
- Verwaaien (aan lagerwal raken)
- Krabbend anker
- Lek raken/ water maken

### 2.3 Risicoanalyse

In februari 2018 is de eerste Nautische risico-inventarisatie IJsselmeergebied vastgesteld. In onderstaand figuur is per scenario de bijdrage aan de impact weergegeven. De kans is hierin niet weergegeven. In de risico-inventarisatie zijn scenario's opgenomen en de kans dat een situatie zich voordoet<sup>4</sup>.



In onderstaande tabel<sup>5</sup> staan de relevante scenario's voor het IJsselmeergebied benoemd en daarbij behorende processen en verantwoordelijke partijen. Veiligheidsregio's kunnen op basis van deze informatie hun regionaal risicoprofiel aanvullen. Bovendien kan men door middel van informatie delen in multidisciplinair verband, risicobeheersingsbeleid verder invulling geven in het IJsselmeergebied. Het hieronder bij nummer vier genoemde scenario dierziektebestrijding valt onder het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Rijkswaterstaat bestrijdt het ecologisch incident op het water.

Nr.	Relevante scenario's risico-inventarisatie	IBP-scenario's	IBP-processen	IBP verantwoordelijke partij
1	(Ongeval op) ijs	Ongeval op ijs/persoon door ijs	Search and Rescue	Kustwacht
2	Laag water	-	Beheer Waterkwaliteit	Rijkswaterstaat
3	Storm en windhozen i.c.m. een evenement	Mens en dier in nood	Search and Rescue	Kustwacht
4	Dierziekte (massale vogelsterfte)	Ecologisch incident	Beheer waterkwaliteit	Rijkswaterstaat
5	Incident met brandbare stof	Ongeval met gevaarlijke stoffen	Bron- en Emisiebesteding	Brandweer
6	Incident luchtvaart	Mens en dier in nood	Search and Rescue	Kustwacht
7	Incident passagierschip	Mens en dier in nood	Search and Rescue	Kustwacht (In de haven: Brandweer)
8	Verstoring openbare orde en veiligheid	Ordeverstoring	Handhaven openbare orde	Politie

## 2.4 Trends met risico's

In het IJsselmeergebied zijn er een aantal trends waar te nemen die risico's in het gebied verhogen. De volgende worden genoemd:

- Toename vaarbewegingen
- Grotere schepen (zowel beroeps als recreatie)
- Afname nautische gebruiksruimte
- Grootschalige projecten in het watersysteem:
  - Bypass, Markerwadden, Afsluitdijk<sup>6</sup>, sluizen, vaarwegen
  - Ontwikkelen van overslaghavens
  - Dijkversterking met vooroeverontwikkeling buitendijks
  - Ontwikkeling van vismigratierivieren
- Energietransitie:
  - LNG, elektrisch varen en autonoom varen; zonder schipper
  - Toename LNG-transport (en vraag of er bunkerstations voor LNG in het gebied komen) en containerschepen
  - Ontwikkelen van zonneparken voor zonne-energie en windparken met windmolens
- Recreatie:
  - Meer recreatief gebruik (thema: vaardigheden en kennis bij recreatie op het water neemt af door vergrijzing en meer bootverhuur)
  - Verandering van gebruik: (kite)surfers, waterscooters
  - Aanwezigheid witte vloot (passagiersschepen)
  - Verhuurmarkt blijft toenemen

Deze trends hebben invloed op de inzet van de waterhulpverlening, en de impact van die trends worden door de SAMIJ-partners ingeschat en omgezet in bruikbare handvatten voor het netwerk.

---

<sup>6</sup> Doel: Waterkering versterken, waterafvoermogelijkheden vergroten, weg verbeteren, samen met De Nieuwe Afsluitdijk (DNA) kansen benutten voor: natuur, economie, duurzame energie.

### 3. SAMIJ 2014-2017

In dit hoofdstuk wordt per programmalijn uit het Meerjarenprogramma 2014-2017 beschreven welke resultaten zijn behaald. Aangegeven wordt hoe deze programmalijnen worden doorgetrokken in het nieuwe Meerjarenprogramma.

#### 3.1 Programmalijn Bestuur en Communicatie

Deze programmalijn heeft tot doel:

- Het creëren c.q. het behouden van het (bestuurlijk) draagvlak en betrokkenheid bij alle partijen
- Realiseren van afstemming in de diverse bestuurlijke kolommen algemeen/functioneel/rijk/regio/lokaal)
- Het ondersteunen van bestuurlijke besluitvorming
- Het vormgeven van de planning en control cyclus
- Het in standhouden van de bedrijfsvoering
- Het voeren van het secretariaat

In afgelopen periode waren er wisselingen van de wacht. Er hebben diverse personele (bestuurs)wisselingen plaatsgevonden binnen het BBO en Operationele Werkgroep. In 2016 hebben ook personele wisselingen plaatsgevonden in de functie van voorzitter en waterfunctionaris van de SAMIJ.

Om het netwerk te versterken zijn diverse gesprekken gevoerd met burgemeesters van gemeenten in het IJsselmeergebied, waarin in het algemeen de doelstelling van de SAMIJ is besproken en in het bijzonder de verantwoordelijkheid van de burgemeester bij incidentbestrijding op gemeentelijk ingedeeld water.

In 2015 zijn vanuit Veiligheidsregio Flevoland gesprekken met Veiligheidsregio IJsselland opgestart, o.a. met betrekking tot incidentbestrijding op het water. Deze gesprekken hebben geleid tot een overeenkomst in 2017 tussen beide regio's. Daarnaast is in 2017 is het netwerk van de SAMIJ formeel uitgebreid door de Veiligheidsregio's NO Gelderland en IJsselland. Met veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland vinden al vanaf 2016 gesprekken plaats om ze als 10<sup>e</sup> veiligheidsregio aan te laten sluiten bij de SAMIJ. Dit heeft nog niet tot een resultaat geleid.

In 2015 vond de tweede IJsselmeerconferentie plaats, dé conferentie voor bestuurders/directeuren van SAMIJ-partners uit het IJsselmeergebied.

Verder zijn er presentaties zijn gegeven aan (Hoofd) Officieren van Dienst (hierna: (H) Ovd's) van veiligheidsregio's, schippers Nationale Politie (regiopolitie), en Hoofden Mobiliteit Nationale Politie en bestuurders van waterschappen.

De SAMIJ heeft zich diverse malen via de waterfunctionaris gepresenteerd als netwerkorganisatie. Zo zijn presentaties verzorgd voor:

- Nationale politie, (schippers regiopolitie)
- Nationale politie Hoofden Mobiliteit Oost Nederland
- Bestuurlijk Overleg IJsselmeergebied (Bestuurders Waterschappen)
- Brandweer veiligheidsregio Utrecht (Ovd-B)
- Brandweer veiligheidsregio Flevoland. ((H)Ovd's)

Ook is tijd geïnvesteerd in promotie van de SAMIJ. Onder andere zijn de volgende (promotie)activiteiten uitgevoerd:

- Netwerkdag water
- Europoort Exhibition Maritiem technologie
- Adviseren van gemeenten in de eventuele subsidieregeling voor reddingsbrigades
- Geadviseerd namens hulpdiensten bij project 'De Nieuwe Afsluitdijk'
- Vertegenwoordigd geweest bij nieuwe normering 'Waterveiligheid'.
- De SAMIJ vertegenwoordigd bij de Nationale dag voor de visserij (Urk)
- Actief de contacten gelegd bij partijen in de binnenvaart en gekomen tot samenwerking bij
- Oefeningen en OTO-programma's.
- Geadviseerd m.b.t. de opzet van de Nationale Reddingsvloot
- Geadviseerd voor het IFV Electoraat Transportveiligheid bij vragen over incidentbestrijding op het water
- Het in gang zetten en betrokken zijn bij evaluatiesessies van incidenten op het water
- SAMIJ vertegenwoordigd bij de Coördinatie Regeling Waddenzee (hierna: CRW) dag Eemshaven
- Afleggen van diverse werkbezoeken aan SAMIJ-partners
- Vertegenwoordigd bij de CTGG<sup>7</sup>-dag (2017) in Maarssen

Vervolgens heeft het BBO zich in maart 2017 uitgesproken en besloten om risicobeheersing, als Incidenteel project, uit te voeren voor de duur van twee jaar. Dit wordt gevolgd door een evaluatie, waarna bij een positief resultaat, inbedding in het takenveld van de SAMIJ<sup>8</sup> mogelijk is.

De daaruit volgende acties voor de SAMIJ zijn:

- Bepalen van de organisatie en inrichting van risicobeheersing gecoördineerd door de SAMIJ
- Een risicoprofiel voor de nautische veiligheid in het IJsselmeergebied op te stellen. (Afgerond: Vaststelling in BBO 7 maart 2018)
- Contacten met bestaande partijen leggen die al op gebied van risicobeheersing werkzaam zijn
- Uitbouwen Landelijk overleg Veiligheid op het water (Landelijk overleg waterfunctionarissen.
- Aansluiting bij Ketenoverleg Veiligheid Binnenwateren
- Opstellen van een jaarplanning en (project)begroting m.b.t. risicobeheersing

Het Landelijk netwerk waterfunctionarissen is ook versterkt. De SAMIJ heeft in 2016 en 2017 de samenwerking met andere samenhangende risicowatersystemen verder uitgebreid en werkt toe naar een landelijk netwerk van waterfunctionarissen en het Instituut Fysieke Veiligheid (hierna: IFV). Dit landelijk overleg is voortaan genaamd: 'Landelijk overleg veiligheid op het water' en heeft samenwerking, kennis- en informatiedeling tot doelstelling.

Daarnaast is de IFV in 2014 gestart met de actualisatie van het Handboek incidentbestrijding op het water. De waterfunctionaris van de SAMIJ was hiervan projectleider. Vanuit het Landelijk overleg veiligheid op het water wordt actualisatie van dit handboek verder geborgd. De volgende herziening zal in 2018 plaatsvinden.

In 2016 en 2017 is ook deelgenomen aan het 'Ketenoverleg Veiligheid Binnenwateren'. Dit betreffen niet alleen veiligheidsregio's, het IFV, Rijkswaterstaat en de Nationale politie maar ook de Havenbedrijven van Rotterdam en Amsterdam, Inspectie Leefomgeving Transport (ILT),

<sup>7</sup> Commissie Transport Gevaarlijke Goederen

<sup>8</sup> Door middel van een addendum op het bestaande convenant.



Ministerie van I en M en het bedrijfsleven waaronder BLN<sup>9</sup>, CBRB<sup>10</sup>, Deltalinqs<sup>11</sup> en Brancheverenigingen. Doel van dit overleg is samenwerking, kennis- en informatiedeling.

Verder heeft de SAMIJ een website in de lucht. De website [www.incidentbestrijdingophetwater.nl](http://www.incidentbestrijdingophetwater.nl) is in 2017 geheel vernieuwd en heet nu [www.samij-regeling.nl](http://www.samij-regeling.nl). De website heeft tot doel:

- Beter bekend maken van de SAMIJ als netwerkorganisatie
- Tijdig en volledig informeren relevante doelgroepen
- Verhogen percentage informatievragen via het web
- Vergroten toegankelijkheid van informatie op het web
- Vergroten (klant)tevredenheid
- Via een besloten deel het verspreiden van vergaderstukken
- Verspreiden van de meest geactualiseerde informatie, processen en procedures

Daarnaast geeft de SAMIJ tweemaal per jaar het SAMIJ-nieuws uit. Het SAMIJ-nieuws is het informatiebulletin van de SAMIJ en wordt verspreid onder alle organisaties die samenwerken of een relatie hebben met de SAMIJ.

### 3.2 Programmatisch Implementatie, Planvorming en Procedures

Deze programmatisch heeft tot doel:

- Het feitelijk laten werken van het Incidentbestrijdingsplan bij alle partijen
- Het IJsselmeergebied “waterrandproof” te maken

De volgende bestuurlijke – en operationele documenten zijn in afgelopen periode uitgekomen:

- Incidentbestrijdingsplan: Het Incidentbestrijdingsplan is in deze periode tweemaal herzien. De laatste herziening dateert van februari 2018. Omdat dit proces zich voornamelijk voordeed in 2017, wordt het hierbij vermeld.
- Aanlandingsplaatsen IJsselmeergebied (update 2015)
- Handreiking Bestuurlijke aandachtspunten bij inzet van waterhulpverlening in het IJsselmeergebied (2016)
- Dekkingsplan: Het dekkingsplan voor de incidentbestrijding op de wateren die vallen binnen de SAMIJ-regeling dateert van 2010. Intussen zijn een aantal knelpunten uit dit dekkingsplan opgepakt en verbeterd. Daarom is het Dekkingsplan in 2015 herzien.
- Aan het roer staan bij incidenten op het water
- OvD Wijzer op het water, IJsselmeergebied en Waddenzee (update 2017) In 2018 zal hier een app voor Apple en Android worden gemaakt

In 2015 is door de SAMIJ ingezet op het verwerken van samenwerkingsafspraken van het IBP binnen de deelnemende organisaties. Om de samenwerking in het IJsselmeergebied verder te optimaliseren is geïnvesteerd in nadere afspraken rond inzet van Kustwacht, KNRM en Reddingsbrigades. Sinds 2010 werkt de Kustwacht namelijk samen met Reddingsbrigade Nederland om de Reddingsbrigades in het Kustwachtgebied meer gestructureerd in te zetten bij (kleinere) water gerelateerde incidenten. In samenwerking met Kustwacht, KNRM en Reddingsbrigade Nederland zijn afspraken gemaakt voor wat betreft de inzet van de reddingsbrigades bij Search and Rescue (hierna: SAR). Deze afspraken gelden vanaf 2015 ook voor het IJsselmeergebied. Met de Kustwacht zijn gesprekken gevoerd om de dekking van het proces Search & Rescue op de Randmeren te verbeteren. Die hebben geleid tot een brandweer uitrukpost in Zeewolde. Ook de brandweer van Harderwijk wordt voor het proces Search & Rescue in voorkomende gevallen gealarmeerd.

---

<sup>9</sup>Een ketenbrede brancheorganisatie van en voor de binnenvaart.

<sup>10</sup> Centraal bureau voor de Rijn- en Binnenvaart

<sup>11</sup>De ondernemersvereniging van de haven- en industriële bedrijven in de Mainport Rotterdam.



Sinds 2017 heeft de SAMIJ zich actief bemoeid met de waterplantenproblematiek in het IJsselmeergebied in verband met het in het geding zijn van de veiligheid van vooral de recreatievaart en het niet kunnen uitvaren van reddingsboten van KNRM en brandweer. Belanghebbende partijen hebben onder leiding van Provincie Noord-Holland een mogelijke oplossingsrichting in een concept-regiovoorstel vevat. Het BBO besloot dit conceptvoorstel niet te ondertekenen maar een adhesiebetuiging. Daarnaast levert de SAMIJ een jaarlijkse bijdrage van € 2.000 per jaar, over een periode van 5 jaar, voor het maaien van tewaterlatingsplaatsen en havens van waaruit boten van KNRM, brandweer en Reddingsbrigade hun belangrijke taak uitvoeren. Het regiovoorstel is inmiddels door Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland verstuurd aan het Rijk.

### 3.3 Programmatisch Opleiden, trainen en oefenen

Deze programmatisch heeft tot doel invulling te geven aan vakbevoegdheid en vakbekwaamheid van alle functionarissen die een rol hebben bij de incidentbestrijding op het water. Deelnemers zijn hierbij zelf verantwoordelijk voor de uitvoering.

Vanaf 2014 worden jaarlijks gezamenlijke bijscholingsmomenten georganiseerd voor SAMIJ-deelnemers. De vier veiligheidsregio's met veel water in hun werkgebied organiseren om de beurt een bijscholing. Deze bijscholingen zijn bedoeld voor functionarissen die in hun rol vaker met waterincidenten te maken (kunnen) krijgen.

Daarnaast is belangrijk dat de kennis op lokaal niveau wordt toegepast. Daarom wordt de prioriteit gelegd bij kleinschalig oefenen. Echter ook grootschalige oefeningen vormen een belangrijke bouwsteen. Het programma kent drie soorten oefeningen:

- Kleinschalige SAMIJ-oefeningen op het water
- Procesoefeningen
- (Grootschalige) Multidisciplinaire (Veld) oefeningen op het water

In de periode 2014 t/m 2017 hebben diverse oefeningen uit deze categorieën plaatsgevonden, al dan niet in multidisciplinaire samenstellingen. In deze oefeningen werd niet alleen veelvuldig samengewerkt met de convenantpartners maar bijvoorbeeld ook met defensie.

Op basis van evaluaties kunnen gemaakte afspraken tegen het licht worden gehouden. Vanuit oefeningen zijn we dat al gewend. Maar juist daadwerkelijke incidenten zijn relevant om tegen het licht te worden gehouden. Doen we wat we hebben afgesproken, hebben we de goede dingen afgesproken of behoeft het bijsturing? Daarom hebben we in 2017 daarover afspraken gemaakt. In 2017 heeft het BBO het beleid over het evalueren van waterincidenten vastgesteld.

Middels uitgangspunten staat het beleid hiervoor omschreven en heeft het tot doel:

- Lering te trekken voor de toekomst
- Opstellen van nieuwe- c.q. aanpassen van procedures, regelgeving of beleid. Zoals aanpassingen in het IBP en uiteindelijk in het Handboek incidentbestrijding op het water.
- Kwaliteitsborging (werkagenda)

Om het opleiden van de waterhulpverleners verder inhoud te geven werkt de SAMIJ aan een Elektronische Leeromgeving.

Verder is in 2017 begonnen met het organiseren van sessies voor de meldkamers<sup>12</sup> in het IJsselmeergebied en CRW, waarbij het netwerken en het leren van elkaar centraal staan.

Tenslotte is gesignaleerd, dat veiligheidsregio's te maken hebben met een toenemende oefenbelasting. Dat betekent dat de SAMIJ daar, op aandringen van enkele partners, rekening mee houdt. De oefenbelasting m.b.t. de GMO is verlaagd. Er wordt voor gekozen in plaats van iedere vier jaar, iedere vijf jaar een GMO te organiseren. De veiligheidsregio's met een wat kleiner watergebied zijn aan elkaar gekoppeld om samen de organisatie van de GMO en de organisatie van de Bijscholingsdag op te pakken.

### 3.4 Programmalijnen doorzetten

De hierboven genoemde programmalijnen worden ook de komende periode doorgezet. Wel worden ze aangepast aan de huidige actuele en toekomstige behoeften en werkwijzen. Hieronder volgen enkele hoofdstukken met elementen die de programmalijnen gaan beïnvloeden, aanvullen, bepalen en/of optimaliseren.

---

Meldkamer Noord-Nederland, Meldkamer Noord-Holland Noord, Meldkamer Flevoland, Centrale meldpost IJsselmeergebied (C-MIJ), Meldkamer Kustwachtcentrum<sup>12</sup>

## 4. Relevante ontwikkelingen voor de SAMIJ

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de (landelijke) ontwikkelingen die invloed hebben op de samenwerking binnen de SAMIJ.

### 4.1 Evaluatie Wet Veiligheidsregio's

De Wet veiligheidsregio's wordt geëvalueerd en herzien. Naar verwachting zal de samenwerking tussen veiligheidsregio's op een hoger plan worden getild. De SAMIJ zal deze veranderingen volgen. De SAMIJ is een goed voorbeeld van hoe je bovenregionaal kunt samenwerken, dus wellicht een best practice. De SAMIJ zal eigen ontwikkelingen op eigen tempo blijven inzetten.

### 4.2 Risicobeheersing

Er is binnen de crisisbeheersing sprake van een verschuiving naar risicobeheersing. Dit komt onder ander tot uitdrukking in het oppakken van preventie-taken. Bij waterhulpverlening zal dit ook toenemen. Er gaan immers meer mensen het water op. Zowel transport via het water als waterrecreatie nemen toe. Ook risico's door bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen en energietransitie nemen toe. Investeren in preventie is belangrijk.<sup>13</sup> Daarbij is het belangrijk om preventie en repressie in de organisatie op elkaar aan te sluiten. De SAMIJ zal crisisbeheersing en risicobeheersing sterker met elkaar gaan verbinden. In de praktijk komt dit onder andere neer op het signaleren van risico's op het water en het stimuleren en adviseren van de daarvoor relevante partners ten aanzien van inzet van preventieve middelen. Daarnaast zijn er enkele ontwikkelingen die de SAMIJ de mogelijkheid geeft risicobeheersing in de vorm van pro-actie inhoud te geven.

Zo heeft de Omgevingswet als doel een gezonde fysieke leefomgeving in stand te houden en te bereiken. Daarnaast kan men doelmatig beheer en gebruik van die fysieke leefomgeving voor maatschappelijke functies realiseren. Gemeenten worden geacht in 2019 conform deze wet te werken. Veiligheidsregio's kunnen gemeenten daarin adviseren. In de Omgevingswet is een aantal kerninstrumenten opgenomen: Daarvan zijn de omgevingsvisies en omgevingsplannen voor de SAMIJ relevant. Het ligt voor de hand, dat men in het IJsselmeergebied het aspect water, zoals recreatie en binnenvaart, onderdeel laat zijn van deze visies en plannen. Waar je als veiligheidsregio je rol pakt is dan wel de vraag. De SAMIJ kan daarin een signalerende rol spelen, en acties adresseren aan veiligheidsregio's, gemeenten en omgevingsdiensten. In sommige gevallen kan zij meedenken, overtuigen en adviseren als overkoepelend orgaan met eigen risicoanalyses. Deze taak is gericht op pro-actie.

Daarnaast is voor pro-actie nog een aanknopingspunt, namelijk de in paragraaf 2.2 beschreven Agenda van het IJsselmeergebied 2050. Naast meerlaagsveiligheid<sup>14</sup> die ook draait om rampenbestrijding, is met name de energiedialoog (zie ook paragraaf 4.7) een relevant thema voor de SAMIJ. Immers, zodra zonneparken en windparken in het IJsselmeergebied verder worden geïntroduceerd en grotere vormen krijgen, heeft dit direct invloed op de veiligheid in het IJsselmeergebied, temeer daar trends zijn waar te nemen ten aanzien van groeiend (risicovol) transport over het water in combinatie met waterrecreatie. De gebiedsagenda staat voor het

---

<sup>13</sup> Alle functionarissen die geïnterviewd zijn, zien deze noodzaak.

<sup>14</sup> In het Nationaal waterplan (2009) is het concept meerlaagsveiligheid geïntroduceerd. De meerlaagsveiligheidsbenadering kent in Nederland drie lagen: preventieve maatregelen zoals dijkversterking en rivierverruiming (laag 1), gevolg beperkende maatregelen door ruimtelijke ordening of waterrobuust bouwen (laag 2) of rampenbeheersing en evacuatie (laag 3).

onderling verbinden van sectorale opgaven en belangen en redeneert vanuit een lang termijnperspectief (2050). Zo kunnen nieuwe inzichten en nieuwe oplossingen ontstaan die waardevol zijn voor de lopende processen<sup>15</sup>. Deze gebiedsagenda levert input voor de Nationale Omgevingsvisie, de Nationale Omgevingsagenda en de omgevingsvisies van de provincies en gemeenten en de waterbeheerplannen van de waterschappen in het IJsselmeergebied. Eventueel in samenwerking met de andere samenhangende risicowatersystemen kan de SAMIJ, op enig moment haar inbreng leveren aan dit proces.

#### 4.3 Informatiemanagement

Verbetering van multidisciplinaire informatie-uitwisseling kan helpen bij verlagen van risico's. Als men tijdig risicovolle situaties herkent, en hierover tijdig relevante informatie deelt met andere crisispartners, dan kan in sommige gevallen escalatie van problemen mogelijk worden voorkomen.

Momenteel wordt dit multidisciplinair uitwisselen van veiligheidsinformatie verder vormgegeven. Deze informatie-uitwisseling helpt om hulpverlening informatie gestuurd in te zetten. Met name het delen van informatie over boven proportionele risico's is nuttig<sup>16</sup>.

De kustwacht krijgt een nieuw Maritiem Operationeel Centrum in 2022. Het *realtime* uitwisselen van informatie zal dan veel sneller gaan. Daarnaast krijgt de kustwacht toegang op Lcms. Het MOC is straks breedbandig gekoppeld aan onder andere politie, douane, marechaussee, LVNL<sup>17</sup>; alle grote meldkamers. Informatie wordt dan breed gedeeld. Ondersteuning bij crises is dan makkelijker te organiseren<sup>18</sup>.

Om informatiemanagement goed in te vullen, moet de SAMIJ nagaan welke veiligheidsinformatie veiligheidsregio's en netwerkpartners zelf hebben en wat de SAMIJ daar dan nog aan toe kan voegen. Relevantie, uniformiteit, validiteit en actualiteit van deze informatie is belangrijk. In bijlage 3 wordt de Visie op informatiemanagement verder uitgelegd. De koppeling van veiligheidsinformatie met "leiding en coördinatie" is daarbij zeer relevant.

#### 4.4 Impactanalyse bij overstromingen

De toekomstverwachtingen rond klimaat, zeespiegelstijging en de overstroombaarheid van 60 % van ons land vereisen een continue aandacht voor het thema beheersing waterrisico's van alle partners en de veiligheidsregio's in het bijzonder als het gaat om het beperken van de effecten van een watercrisis. De plannen hiervoor moeten in 2020 gereed zijn. Veiligheidsregio's hebben vastgelegd dat in iedere veiligheidsregio in 2018 een Impactanalyse maakt op basis waarvan er in 2020 een strategie bepaald is hoe gehandeld wordt in een veiligheidsregio bij een (dreigende) overstroming. Crisispartners maken per regio gezamenlijk inzichtelijk wat op welke locaties en in welke situatie het juist handelingsperspectief is.

Voor de SAMIJ is het volgende relevant. Als er sprake is van een overstroming, kunnen reddingseenheden worden ingezet naast de nationale reddingsvloot<sup>19</sup>. Welke impact heeft een overstroming op incidentbestrijding op het water in het IJsselmeergebied, is een relevante vraag. Het

---

<sup>15</sup> In het kader van waterveiligheid, zoetwatervoorraad, klimaatadaptatie, verbetering ecologische draagkracht, waterkwaliteit, verduurzaming energieproductie en visserij.

<sup>16</sup> Interview Ruud Walters, Hoofd Veiligheidsbureau Flevoland 2018

<sup>17</sup> Luchtverkeersleiding Nederland

<sup>18</sup> Interview R Blok, directeur Kustwacht 2018

<sup>19</sup> Afhankelijk van de waterdiepte. Dit is in het ene gebied dieper dan in het andere.

past bij de ontwikkelingen rond klimaatverandering<sup>20</sup>. Veiligheidsregio's pakken dit traject op. De SAMIJ is in dit traject volgend en kan adviseren indien nodig.

#### 4.5 Energietransitie

In de nabije toekomst worden andere brandstoffen via water vervoerd. Elektrisch varen en het gebruik van LNG vergen een andere inzet van waterhulpverlening. Dit zijn belangrijke dingen waar de SAMIJ zich op moet voorbereiden. Ook komt het hele autonoom varen op; de schipper zit straks niet meer op de boot. Hiermee zijn nu proeven aan de gang. Over 10 jaar kan dit wel ingevoerd zijn. Wat betreft risicobeheersing is de locatie specifiek van belang. Zijn er bijvoorbeeld bunkerstations voor LNG aanwezig in het gebied? Welke vloten maken gebruik van het gebied? Verder worden er nieuwe functies aan het IJsselmeergebied toegekend, zoals zonneparken (zonne-energie) en windparken (windmolens). Wat betekent dit voor veiligheidsregio in termen van advisering? Deze trends zijn mede aanleiding voor de SAMIJ om risicobeheersing op te pakken.

---

<sup>20</sup> Interview Ype Heijnsman, directeur van Rijkswaterstaat Midden-Nederland 2018

## 5. Thema's 2018-2022

### **Allereerst is het van groot belang dat de SAMIJ zich bezighoudt met haar kernactiviteit:**

planvorming, bijscholen, oefenen en organisaties binden. Ze ontzorgt als netwerkorganisatie door afstemming en uniformering binnen het bovenregionale netwerk voor waterhulpverlening. Slimme samenwerking, signalering, regisseren, initiëren van visievorming en afspraken maken, invloed uitoefenen, best practices delen, gedragsregels en protocollen opstellen, bijscholen en oefenen; dat blijft heel belangrijk. De keuze voor bestaande en nieuwe (ontwikkel)thema's bepalen hoe de SAMIJ wordt ingezet de komende jaren.

Naast het feit dat enkele thema's voor het meerjarenprogramma al zijn vastgesteld, zijn tijdens de interviews thema's naar voren gekomen die verder richting geven aan de ontwikkeling van de SAMIJ. Zowel in het BBO als de OW is het belang van de aangedragen nieuwe thema's onderschreven. Hieronder zijn alle thema's opgenomen die worden opgenomen in het Meerjarenprogramma 2018-2022. Wel blijft bij de thema's de vraag: "Doet de SAMIJ dit zelf, of signaleert ze, adresseert ze en denkt ze mee?".

Thema's die per definitie onderdeel uitmaken van het nieuwe meerjarenprogramma zijn:

1. Implementatie van het herziene IBP IJsselmeergebied<sup>21</sup>. Een kerntaak van de SAMIJ. Met name wordt aandacht gevraagd voor de verschillende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
2. Conform het standpunt van het BBO tijdens de vergadering van 7 maart jl. wordt de evaluatie van de organisatiestructuur van de SAMIJ onderdeel van het meerjarenprogramma. De toenemende verwachtingen van de maatschappij en de complexiteit van risico's leggen een grote verantwoordelijkheid bij de deelnemers aan de SAMIJ. Het takenpakket is onderhevig aan verschuivingen. De organisatiestructuur is 30 jaar ongewijzigd, met een bestuurlijk en operationeel onderdeel. Het is wenselijk knelpunten en (in)effectiviteit van huidige organisatiestructuur van de SAMIJ te bekijken.

Hieronder volgen de ontwikkelthema's die de SAMIJ de komende jaren oppakt.

### 5.1 Positie SAMIJ versterken

Van oudsher is de SAMIJ gericht op samenwerking op het gebied van incidentbestrijding op het water op bestuurlijk en operationeel niveau. Deze samenwerking betreft vooral overheidsdiensten. Op sommige punten kan de SAMIJ het netwerk en haar positie versterken. Dit heeft invloed op inzet van communicatie en organisatie van de SAMIJ. De volgende verbeterpunten worden benoemd:

- Bekendheid SAMIJ in en buiten het netwerk vergroten: Bestuurders moeten weten wat de SAMIJ doet. Het ambassadeurschap van BBO en OW leden kan wellicht meer worden ingezet. Ook bekendheid buiten het netwerk zoals bij gebruikers van het IJsselmeergebied, zou je op sommige momenten kunnen vergroten<sup>22</sup>.
- Versterken van de SAMIJ als natuurlijke en gelijkwaardige partner in de preparatiefase voor veiligheidsregio's bij water gerelateerde incidenten. Ook de verbinding met de politieorganisatie (zowel op regionaal niveau als Landelijke Eenheid) kan verbeterd worden.

<sup>21</sup> Het hierbij behorende nieuwe Meerjarenbeleidsplan Bijscholen en Oefenen wordt ook ontwikkeld.

<sup>22</sup> Denk aan filmpjes over grote oefeningen die bijvoorbeeld in de pers worden gebruikt, waarin de SAMIJ expliciet wordt genoemd.

- Versterken van een tactische bijdrage binnen de SAMIJ is gewenst. Verschillende signalen worden hierover afgegeven. Ten eerste wordt aangegeven dat de advisering aan het bestuur bestuurlijker kan. Ten tweede kan de SAMIJ door het delen van informatie over risico's en trends en advisering hierover, op een hoger abstractieniveau ontzorgen<sup>23</sup> en van meer waarde zijn. Ten derde blijkt, dat er behoefte is aan doorzettingsmacht bij implementatie van bijvoorbeeld het IBP. Ambassadeurschap vanuit de SAMIJ naar ketenpartners kan daarbij ook sterker worden ingezet. Ook zal, in verband met die tactische bijdrage, de structuur van de SAMIJ als netwerkorganisatie onderzocht worden.

Eventuele inbedding van het onderwerp waterhulpverlening binnen de hoofdstructuur van veiligheidsregio's<sup>24</sup> helpt bij het zetten van tactische stappen.

- Slimme samenwerkingsverbanden aantrekken, zoals met:
  - Samenwerking tussen alle samenhangende risicowatersystemen
  - Samenwerking met het CRW als buurregio

Deze samenwerking is met name interessant op thema's die boven het "eigen" watergebied uitstijgen.

- Netwerk uitbreiden met:
  - Verschillende belangenverenigingen (binnenvaart, waterrecreanten en (toekomstige) havenbedrijven)
  - Burgerparticipatie op het water
  - Netwerkpartners die zijn betrokken bij de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050<sup>25</sup>
  - Netwerkpartners op departementaal niveau in Den Haag

Voordelen van ontwikkelthema versterking positie SAMIJ: De SAMIJ staat beter op de kaart, waardoor de uniforme, risicogerichte aanpak van waterhulpverlening in het gebied beter ingezet wordt. Bij landelijk georiënteerde complexe processen, zoals de Gebiedsagenda, kun je meer invloed uitoefenen.

Wat verandert er: Waterhulpverlening en hulpverlening op het land zijn beter verbonden. Een landelijk uniforme aanpak van incidentbestrijding op het water komt dichterbij.

Deze taken worden in de Programmalijn Bestuur en Communicatie opgenomen.

## 5.2 Taken in het kader van risicobeheersing

Na een traject dat sinds 2015 loopt<sup>26</sup>, heeft het BBO d.d. 8 maart 2017 besloten risicobeheersing op projectmatige basis toe te voegen aan het takenpakket voor de SAMIJ. Dat betekent dat de SAMIJ gedurende twee jaar risicobeheersing op het water invulling geeft. Na de genoemde interviews en consultatie van BBO en OW is bepaald, dat deze taak definitief door de SAMIJ wordt opgepakt.

<sup>23</sup> Interview Ina Adema, burgemeester Lelystad 2018.

<sup>24</sup> Het landelijk overleg van samenhangende risicowatersystemen wordt gekoppeld aan het overleg van de directeurs veiligheidsregio's.

<sup>25</sup> In het interview met Hetty Klavers kwam naar voren, dat dit netwerk een interessante aanvulling is op dat van de SAMIJ.

<sup>26</sup> Traject: uitkomsten van de IJsselmeerconferentie op 12 november 2015, de gezamenlijke vergadering van het BBO en de OW op 25 november 2016 en op grond van het onderzoek naar de juridische mogelijkheden om risicobeheersing onder de SAMIJ-vlag te brengen.

Tijdens de interviews is naar voren gekomen, dat er sprake is van een sterke verschuiving naar preventie bij de hulpverleningsdiensten. Er wordt gewerkt aan informatie gestuurde inzet van hulpverlening. Inzet van waterhulpverlening zal ook toenemen. Er gaan immers meer mensen het water op. Zowel transport via het water als waterrecreatie nemen toe. Ook risico's door bijvoorbeeld gevaarlijke stoffen en energietransitie nemen toe. Door het volgen van trends en risico's kan de SAMIJ de impact daarvan bepalen en de aanpak voor waterhulpverlening en veiligheidskwesties inhoud geven. Zowel bijscholen en oefenen van de waterhulpverlening als het risico bewustmaken van gebruikers van het IJsselmeergebied zijn hier belangrijke aandachtspunten. Investeren in preventie is belangrijk.<sup>27</sup> Je werkt dan binnen de SAMIJ met dezelfde capaciteit, alleen de oriëntatie is anders. Er ontstaat als het goed is een balans tussen preventie en repressie<sup>28</sup>. De organisatiestructuur heeft wellicht een aanpassing nodig.

Ook advisering m.b.t. de Omgevingswet of bijvoorbeeld de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 kan inhoud worden gegeven. De SAMIJ kan in het kader van deze wet signaleren, adresseren, coördineren en adviseren aan veiligheidsregio's, gemeenten, omgevingsdiensten of andere overheden indien nodig. De waterfunctionaris is recent uitgenodigd om lid te worden van het Platform IJsselmeergebied, dat invulling geeft aan deze Gebiedsagenda.

Samengevat, kan de SAMIJ sterker inzetten op onderdelen van risicobeheersing. In de praktijk komt dit neer op het signaleren van risico's op het water en het signaleren, stimuleren, adresseren en adviseren van de daarvoor relevante partners ten aanzien van inzet van preventieve middelen of advisering rond het gebruik/benutten van het IJsselmeergebied. Daarbij kan het onderwerp zelfredzaamheid van burgers ook worden meegenomen<sup>29</sup>. Concrete doelen worden hiervoor benoemd.

In onderstaande tabel is opgenomen in blauw, welke onderdelen van de veiligheidsketen door de SAMIJ worden opgepakt.

	Schakel	Maatregelen	Incidentbestrijding op het water
Risicobeheersing	Proactie	Structureel voorkomen van risicovolle situaties	Advisering rond bv Omgevingswet en in kader Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050
Risicobeheersing	Preventie	Risico-reducerende maatregelen	Risicoprofielen, voorlichting, recreatie, beroepsvaart
Crisisbeheersing	Preparatie	Plannen, opleiden en oefenen	Planvorming, opleiding, trainen, oefenen, organisaties binden
	Repressie	Incidentstabilisatie	
	Herstelfase	Verantwoording en zorg	

<sup>27</sup> Alle functionarissen die geïnterviewd zijn, zien deze noodzaak.

<sup>28</sup> In het interview met D. Overgaauw, Veiligheidsregio Noord-Holland Noord, kwam naar voren dat je om te beginnen schuift met het takenpakken tussen repressie en preventie binnen de bestaande capaciteit. Er moet meer balans komen tussen inzet op repressie en preventie.

<sup>29</sup> Als voorbeeld gaf Nils Rosmuller (IFV) tijdens zijn interview aan dat riviercruises gevaarlijk zijn in het IJsselmeergebied. Mensen zijn vaak minder zelfredzaam. Schippers van passagiersschepen weten vaak weinig van hulpverlening. De SAMIJ kan door middel van goede formats en handelingsperspectieven een goede bijdrage leveren.



Voordelen van ontwikkelthema risicobeheersing:

- Op deze wijze sluit de SAMIJ aan bij ontwikkelingen die al gaande zijn bij de meeste partners binnen het netwerk.
- Voorkomen is beter dan genezen.
- Huidige ontwikkelingen vereisen een goede voorbereiding om gevaar voor waterhulpverleners en burgers te voorkomen.

Wat verandert er:

- Regeren is vooruitzien. De SAMIJ kan meer invloed uitoefenen op veiligheid in het IJsselmeergebied. Er wordt een programmalijn Risicobeheersing opgenomen in het Meerjarenprogramma 2018-2022.

Deze taken worden in een nieuwe Programmalijn Risicobeheersing opgenomen.

### 5.3 Informatie gestuurd optreden bij waterhulpverlening

Binnen de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie zijn ontwikkelingen gaande om structureel multidisciplinair veiligheidsinformatie in de koude fase te delen. Steeds vaker wordt bij bedreigingen informatie gestuurd opgetreden. Men investeert gemeenschappelijk in de informatiepositie. Men gaat bezig met risk-profilering. De SAMIJ zal bij deze landelijke ontwikkeling aansluiten, en binnen het eigen gebied deze manier van werken volgen en ondersteunen voor wat betreft incidentbestrijding op het water. Zo doende kan de waterhulpverlening in het IJsselmeergebied zich nog beter prepareren.

De voorbereiding op overstromingen door bijvoorbeeld impactanalyses is een hulpmiddel om informatie-gestuurd op te treden. De SAMIJ zal deze ontwikkeling ondersteunen.

Voordelen van het ontwikkelthema informatie-gestuurd optreden is: de capaciteit bij incidentbestrijding op het water kan effectiever en efficiënter worden ingezet op basis van tijdige veiligheidsinformatie.

Wat verandert er: Waterhulpverlening raakt beter ingebed in de crisisbeheersingsorganisatie. Waterhulpverlening wordt informatie-gestuurd ingezet.

Deze taken worden in de Programmalijn Implementatie, Planvorming en Procedures opgenomen.

## 5.4 Financiering

Wat betreft kosten voor de uitvoering van het nieuwe Meerjarenprogramma SAMIJ 2018-2022, wordt opgemerkt dat deze in principe vallen binnen het bestaande budget<sup>30</sup>. Daarbij wordt ingezet op een slimme aanpak van beperkte capaciteit.

Ten aanzien van de verschuivende oriëntatie van de SAMIJ naar risicobeheersing, zonder de kerntaak crisisbeheersing te kort te doen, wordt opgemerkt, dat de SAMIJ hiervoor geld reserveert in de begroting om aan te sluiten bij de partijen die preventie inhoud kunnen geven. Het is ook mogelijk om uitvoering te geven aan de risicobeheersingstaak door dit te benaderen vanuit de relatie. Dan vraagt het SAMIJ-netwerk aan de betreffende partij of ze bepaalde risicobeheersingswerkzaamheden kunnen oppakken.

---

<sup>30</sup> Conform de bijdrageregeling SAMIJ d.d. 9 maart 2016.

## Bijlage 1 Samenwerkingspartners

### **Veiligheidsregio's**

- Veiligheidsregio Zaanstreek Waterland
- Veiligheidsregio Fryslân
- Veiligheidsregio Flevoland (coördinerende veiligheidsregio)
- Veiligheidsregio Noord Holland Noord
- Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland
- Veiligheidsregio IJsselland
- Veiligheidsregio Utrecht
- Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
- Veiligheidsregio Gelderland Midden
- Beoogd deelnemer: Veiligheidsregio Amsterdam Amstelland

### **Waterpartijen**

- Kustwacht
- Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij
- Politie Landelijke Eenheid
- Rijkswaterstaat Midden Nederland
- Reddingsbrigade Nederland
- Waterschappen
  - Waterschap Zuiderzeeland
  - Waterschap Amstel/Gooi Vecht
  - Waterschap Drents Overijsselse Delta
  - Wetterskip Fryslân
  - Waterschap Vallei en Veluwe

Waterschap Hollands-Noorderkwartier

## Bijlage 2 Verantwoordelijkheden waterhulpverlening

Crisistypen waar de waterhulpverlening onder andere mee te maken hebben zijn: scheepsongevallen, effecten daarvan ten aanzien van milieu, visserij, drinkwater en scheepvaartverkeer, verstoring openbare orde, effecten van de hoog/laagwaterstanden en verkeersmaatregelen, infectieziekten op schepen en in havens en schaarste aan vervoerscapaciteit.

De maatregelen die men treft bestaan uit:

- Eigen maatregelen schipper en hulp aan ander schip rampenbestrijding algemeen
- Opsporing en redding (search and rescue)
- Verkeersmaatregelen
- Vaarverbod
- Maatregelen bij een verontreiniging
- Maatregelen bij een obstakel in de vaarweg
- Handhaving openbare orde
- Maatregelen ten aanzien van havens, waaronder toelating en havenbeveiliging
- Maatregelen tegen infectieziekten op schepen en in havens
- Vervoersnoodmaatregelen

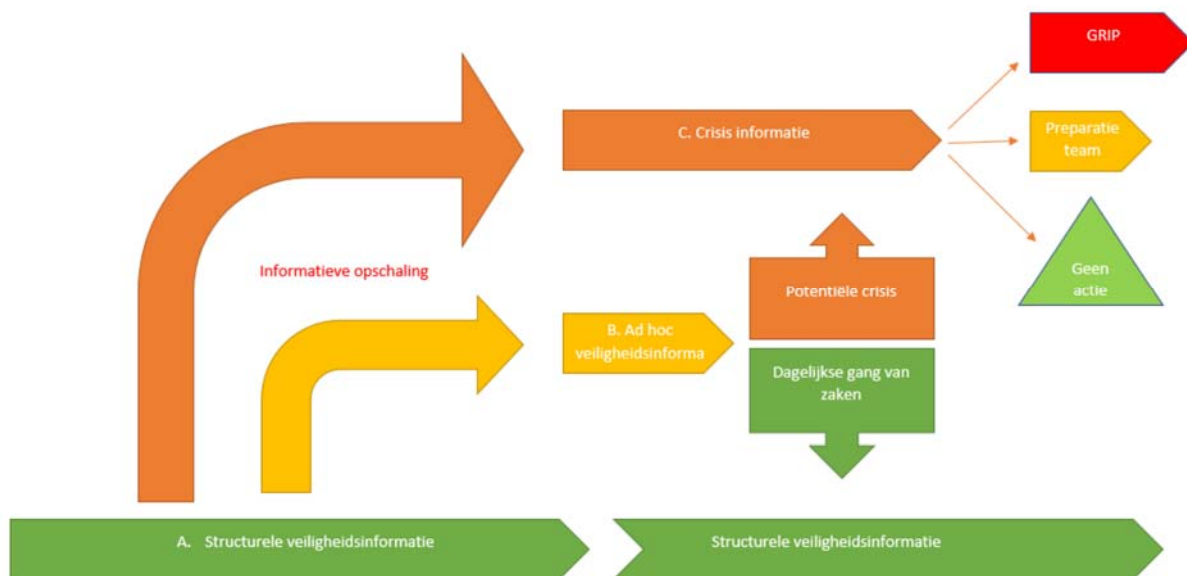
Bevoegd gezag bij incidentbestrijding op het water zijn:

- Schipper
- Waterbeheerder, nautisch beheerder, vaarwegbeheerder
- Minister van I&W
- Rijksheren namens de minister van I&W
- Burgemeester of voorzitter veiligheidsregio

De werkwijze van de waterhulpverlening in het IJsselmeergebied is vastgelegd binnen de Overeenkomst SAMIJ. Als er sprake is van een regiogrensoverschrijdend waterincident, werkt men met een Coördinerend Regionaal Beleidsteam en een Coördinerend Regionaal Operationeel Team. De waterkolom maakt deel uit van deze structuur. De Kustwacht is verantwoordelijk voor de Search and Rescue. De hoofdingenieur-directeur is als rijksheer verantwoordelijk voor het waterbeheer in het IJsselmeergebied. Als effecten van het incident in andere gemeenten/regio's ontstaan, pakken Regionale Operationele Teams en Beleidsteams van deze gemeenten/regio's deze effectbestrijding op.

## Bijlage 3 Visie op informatiemanagement

In onderstaande afbeelding is schematisch aangegeven hoe dit vorm krijgt.



**Structurele veiligheidsinformatie:** Van waterpartijen wordt verwacht dat zij veiligheidsinformatie gaan aanleveren. Men organiseert bijvoorbeeld in een veiligheidsinformatiecentrum het informatiemanagement zolang geen sprake is van een opgeschaalde GRIP-situatie. Rond structurele veiligheidsinformatie kunnen Veiligheidsregio's zelf bepalen welke informatie zij willen ontvangen. Hierbij kan **ad hoc veiligheidsinformatie** worden betrokken (zie in afbeelding hierboven: blok B), die veelal een afwijking van gebruikelijk bedrijfsvoering betreft, met de potentie om tot versterking van de openbare veiligheid te komen. Deze veiligheidsinformatie wordt gevolgd totdat het aanleiding geeft om de crisisbeheersingsorganisatie op te schalen. Daarna kan het informatiemanagement worden overgenomen door de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie (zie afbeelding hierboven: blok C). Deze verwerkt **crisis informatie**.<sup>31</sup> Met name Rijkswaterstaat en de kustwacht zijn bezig zich aan te sluiten bij het LCMS.

<sup>31</sup> Toekomstvisie op gezamenlijk informatiemanagement bij watercrises, Werken aan een robuust informatiemanagement veiligheidsregio's bij watercrises 2017.